অধ্যায় ৫ : গদ্যকাৰ ৰঘুনাথ মহন্ত

অধ্যায় গাঁথনি

৫.১ উদ্দেশ্য
৫.২ পৰিচয়
৫.৩ ৰঘুনাথ মহন্তৰ জীৱন আৰু কৃতি
১.৩.১ ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰীতি
৫.৪ অসমীয়া গদ্য সাহিত্যত ৰঘুনাথ মহন্তৰ স্থান
৫.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
৫.৬ অধিক জানিবলৈ
৫.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান
৫.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

৫.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- ৰঘুনাথ মহন্তৰ জীৱন আৰু সাহিত্যিক অৱদান সম্বন্ধে জানিব পাৰিব।
- ৰঘুনাথ মহন্তৰ ৰচিত কাব্য আৰু গদ্য সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য বুজিব পাৰিব।
- অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্যত ৰঘুনাথ মহন্তৰ স্থান সম্বন্ধে জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰিব।
- কথা ৰামায়ণৰ গদ্যৰীতি আৰু ভাষাগত বৈশিষ্ট্যসমূহ উপলব্ধি কৰিব পাৰিব।
- ভট্টদেৱ আৰু বৈষ্ণৱ যুগৰ গদ্যধাৰাৰ লগত ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰ সম্পৰ্ক বুজিব পাৰিব।
- অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ বিকাশত ৰঘুনাথ মহন্তৰ অৱদান সম্বন্ধে ধাৰণা লাভ কৰিব পাৰিব।

৫.২ পৰিচয়

পূৰ্বৰ অধ্যায়ত আমি গোপালচৰণ দ্বিজৰ *'গুৰু সেৱা মাহাত্ম্য'* পাঠৰ জৰিয়তে গুৰুৰ মাহাত্ম্য, গুৰু সেৱাৰ গুৰুত্ব আৰু আধ্যাত্মিক জীৱনত গুৰুৰ অপৰিহাৰ্য ভূমিকা সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰিছিলোঁ। সেই অধ্যায়ত পিতৃ, বিদ্যা-দাতা গুৰু আৰু জ্ঞান-দাতা গুৰুৰ ভিতৰত জ্ঞান-দাতা গুৰুক সৰ্বোচ্চ স্থান দিয়াৰ কাৰণ, গুৰু সেৱাৰ ফল, শৰণাগতি আৰু ভক্তিৰ মাহাত্ম্যৰ বিষয়ে জানিবলৈ সক্ষম হৈছিলোঁ। লগতে নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ ভক্তিমূলক আদৰ্শ, সৎ গুৰুৰ লক্ষণ আৰু ঈশ্বৰপ্ৰাপ্তিৰ পথত গুৰুৰ পথপ্ৰদৰ্শক স্বৰূপৰ বিষয়েও সম্যক ধাৰণা লাভ কৰিছিলোঁ।

এই অধ্যায়ত আমি অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্যৰ অন্যতম বিশিষ্ট সাহিত্যিক ৰঘুনাথ মহন্তৰ জীৱন, সাহিত্যসাধনা আৰু অৱদানৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিম। ইয়াৰ জৰিয়তে তেওঁৰ ৰচিত কাব্য আৰু গদ্য সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য, অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্যত তেওঁৰ বিশেষ স্থান আৰু সাহিত্যিক কৃতিত্বৰ বিষয়ে জানিব পাৰিম। লগতে *কথা ৰামায়ণৰ* গদ্যৰীতি আৰু ভাষাগত বৈশিষ্ট্যসমূহ উপলব্ধি কৰাৰ উপৰিও

ভট্টদেৱ আৰু বৈষ্ণৱ যুগৰ গদ্যধাৰাৰ লগত ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰ সম্পৰ্কৰ বিষয়েও ধাৰণা লাভ কৰিব পাৰিম। এই অধ্যয়নৰ জৰিয়তে অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ বিকাশত ৰঘুনাথ মহন্তই আগবঢ়োৱা গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদানৰ বিষয়েও সম্যক জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰিম।

৫.৩ ৰঘুনাথ মহন্তৰ জীৱন আৰু কৃতি

ৰঘুনাথ মহন্ত অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্যৰ যুগন্ধৰ ব্যক্তি আছিল। তেওঁ শংকৰদেৱৰ শিষ্য সতানন্দ বৰভকতৰ সপ্তম পুৰুষ আৰু পিতৃৰ নাম আছিল কৃষ্ণনাথ মহন্ত। পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যৰ আন আন ৰচনাকাৰৰ দৰে ৰঘুনাথ মহন্তৰো জীৱন সম্পৰ্কে সঠিক সমল পোৱা নাযায়। বিভিন্ন পণ্ডিতে এই বিষয়ে মন্তব্য আগ বঢ়াইছে, যদিও প্ৰকৃত সময় নিৰ্ণয় হোৱা নাই বুলিয়েই ক'ব পাৰি। অৱশ্যে, বৰদোৱা চৰিত, গোবিন্দ দাসৰ সন্ত সম্প্ৰদা, ৰামনাথৰ সন্ত মুক্তাৱলী আৰু তেওঁৰ শত্ৰুঞ্জয় কাব্যত কিছু আভাস পোৱা যায়। ৰঘুনাথ মহন্তৰ প্ৰথম কাব্যগ্ৰন্থ শত্ৰুঞ্জয়ত আত্মপৰিচয় দাঙি ধৰিছে এনেদৰে–

সতানন্দ নামে সুদামাৰ বংশজাত।
শংকৰক গুৰু মানি সেৱিলা সাক্ষাত।।
... ...
... ...
তানপুত্ৰ কৃষ্ণনাথ কৃষ্ণপাৰে ধৰি।
তেহো ভৈলা মহন্ত পণ্ডিত পিতৃ সৰি।।
তানপুত্ৰ ৰঘুনাথ ৰামপাৰে গতি।
ৰচিলা পয়াৰ ইটো যেন লৈল মতি।।

শংকৰদেৱৰ শিষ্য সতানন্দ বৰভকতৰ প্ৰথম পুত্ৰ জয়কৃষ্ণৰ নাতি হৰিকৃষ্ণই কামৰূপ নৱদ্বীপ আদিত সংস্কৃত পঢ়ি পণ্ডিত হৈ দৈয়াঙৰ এলেঙি সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। হৰিকৃষ্ণৰ পুত্ৰ কৃষ্ণনাথ, কৃষ্ণনাথৰ পুত্ৰ ৰঘুনাথ মহন্ত।

অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসকাৰ সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই শংকৰদেৱৰ লগত ৰঘুনাথ মহন্তৰ ব্যৱধান দুশ বছৰৰো অল্পাধিক বুলি মন্তব্য কৰিছে। ইয়াত 'দুশ বছৰৰো অল্পধিক' কথাষাৰে দুশ বছৰৰো কিছু বেছি বছৰক সামৰি লোৱাটো নিশ্চিত কৰিছে। সেয়ে শংকৰদেৱৰ জন্ম চনৰ লগত দুশ বছৰ যোগ কৰি প্ৰায় ১৬৪৯ চন পোৱা যায়। এই কথাষাৰৰ পৰাই অনুমান কৰিব পাৰি যে তেওঁৰ জন্ম ১৬৬৯ চনৰ সমসাময়িক সময়ত। ঠিক সেইদৰে শেষৰখন ৰচনা কথা ৰামায়ণৰ অযোধ্যাকাণ্ডৰ শেষত – "সমাপ্তোয়ং কাণ্ডংশকে ১৭০৩।।" উল্লেখ থকাৰ পৰা গ্ৰন্থখনৰ ৰচনাৰ শেষ সময়সীমা ১৭০৩ শকত, অৰ্থাৎ ১৭৮১ চন বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। তাৰ পৰাই অনুমান কৰিব পাৰি যে তেওঁ ১৭৮১ চনৰ সমসাময়িক সময়লৈকে জীয়াই আছিল। সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই এই বিষয়ে মন্তব্য আগ বঢ়াইছে – "ৰঘুনাথে বৃদ্ধ বয়সত মৃত্যুৰ আগে আগে ভক্তি প্ৰধান কথা ৰামায়ণ লেখিবলৈ লয় যেন লাগে। কিন্তু কালে তেওঁৰ সেই কাম বোধকৰোঁ সম্পূৰ্ণ কৰিবলৈ নিদিলে। তুলসীদাসে যেনেকৈ কেৱল ৰাম সম্বন্ধীয় গ্ৰন্থকেই ৰচনা কৰিছিল, ৰঘুনাথেও সেইদৰে কেৱল ৰামৰ কাহিনীতেই তেওঁৰ লেখনী আৱদ্ধ ৰাখিছিল।"

ৰঘুনাথ মহন্তৰ ব্যক্তিত্বই কেইবাটাও দিশৰে আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। তেওঁ এগৰাকী কবি আৰু কথা সাহিত্যিক আছিল। তদুপৰি সংস্কৃত সাহিত্য আৰু বেদান্তাদি শাস্ত্রৰ বুৎপত্তিৰ আধাৰত ৰঘুনাথ মহন্ত এগৰাকী বিশিষ্ট পণ্ডিত আছিল বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। ইতিমধ্যেই উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে ৰঘুনাথ মহন্তৰ সাহিত্যৰাজিত ৰামৰ শ্রেষ্ঠত্ব প্রতিফলিত হৈছে। তেওঁৰ প্রথম গ্রন্থ শত্রুঞ্জয় আৰু দ্বিতীয় গ্রন্থ অদ্ভূত ৰামায়ণৰ কাহিনী প্রকাশত 'ৰামৰ' চৰিত্রত মানৱীয় গুণাৱলী আৰোপ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। ঠিক তেনেদৰে তেওঁ শংকৰ-মাধৱৰ এগৰাকী অনুৰক্ত আৰু অনুগত ব্যক্তি আছিল। সেয়ে ৰঘুনাথ মহন্ত এগৰাকী কবি, গদ্যকাৰ আৰু বৈষ্ণৱ ধর্মৰ একনিষ্ঠ সেৱক হিচাপে জিলিকি আছে।

ৰঘুনাথ মহন্তই তেওঁৰ জীৱন কালত মাত্র তিনিখন কাব্যহে ৰচনা কৰি গৈছে। এই তিনিখন গ্রন্থই তেওঁৰ জীৱনৰ কীর্তিস্তম্ভ স্বৰূপ। গ্রন্থ কেইখনত মূলতঃ ৰামৰ কাহিনীৰ আধাৰ ৰচিত। সেয়ে তেওঁক অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্যত স্থান অদ্বিতীয়। তেওঁৰ তিনিখন গ্রন্থৰ ভিতৰত শত্রুঞ্জয় আৰু অদ্ভূত ৰামায়ণ কাব্যত আনহাতে কথা ৰামায়ণ গদ্যত ৰচিত।

ৰঘুনাথ মহন্তৰ প্রথম কাব্য পুথি শত্রুঞ্জয়। কাব্যখনৰ ৰচনাৰ সময়-চন-তাৰিখ একোৱে লিপিবদ্ধ নাই। কিন্তু হেমচন্দ্র গোস্বামীয়ে কাব্যখনিৰ ৰচনাৰ সময় ১৬৬৮ শক অথার্ৎ ১৭৩৬ চন বুলি অসমীয়া পুথিৰ বিৱৰণাত্মক তালিকা [Descriptive Catalogue of Assamese Manuscripts] নামৰ গ্রন্থত উল্লেখ কৰিছে। সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাইও এই পুথিখন ১৬৬৮ শক অথার্ৎ ১৭৩৬ চনত সমাপ্ত হৈছিল বুলি মন্তব্য কৰিছে। শত্রুঞ্জয় এখন বৃহৎ কলেবৰৰ কাব্য পুথি। ইয়াৰ ছপা সংস্কৰণত দুহেজাৰ এশ ত্রিশটা চাৰি শৰীয়া পদ আছে।

বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা সম্পাদিত শত্রুঞ্জয় কাব্যৰ পৰিচয়মূলক টোকাত সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাই এনেদৰে কৈছে যে কাব্যখনি কবিৰ ডেকা বয়সৰ ৰচনা যেন অনুমান হয়। কাৰণ কাব্যখনিত কাহিনীৰ দুর্বলতা, গতানুগতিক বর্ণনা, ঘটনা আৰু বর্ণনাৰ পুণৰাবৃত্তি, মানৱীয় আবেদনৰ অভাৱ, কাহিনীৰ বৈচিত্র্যহীন আদি Snতিৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। কিন্তু সতেন্দ্রনাথ শর্মাৰ এই বক্তব্য যুক্তিসংগত বুলি ধাৰণা কৰিব নোৱাৰি। কাৰণ ডেকা বয়সত লিখা লিখনিত যে এনেধৰণৰ আসোঁৱাহ থাকিব, পৈনত বয়সৰ লিখকৰ যে নাথাকিব সেয়া মানি লোৱাত কিছু অসুবিধা হয়। মূলতঃ শত্রুঞ্জয় কাব্যখন ৰঘুনাথ মহন্তৰ প্রথম ৰচিত কাব্য, হেতু তাত আসোঁৱাহ থকাটো আচৰিত কথা নহয়।

ৰঘুনাথ মহন্তৰ দ্বিতীয়খন কাব্য হ'ল অদ্ভুত ৰামায়ণ। কাব্যখনিৰ ৰচনাৰ সঠিক সময় জ্ঞাত নহয়। বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা আৰু নবীন চন্দ্র শর্মাৰ মতে– শত্রুঞ্জয় কাব্য আৰু কথা ৰামায়ণৰ মাজত সময়ছোৱাতে ৰচিত উক্ত কাব্যখন সময়সীমা ১৭৩৬ চনৰ পৰা ১৭৮১১ ভিতৰত।

ৰঘুনাথ মহন্তৰ অদ্ভূত ৰামায়ণ আৰু শত্রুঞ্জয় কাব্যৰ মাজত সাদৃশ্য লক্ষণীয়। যেনে– কাহিনীৰ উপস্থাপন কৌশল, বর্ণনা বৈভৱ, ৰস সৃষ্টি আৰু ছন্দৰ ব্যৱহাৰত এনে মিল দেখা যায়। অৱশ্যে মন কৰিবলগীয়া যে এই কাব্যখন সংস্কৃতত ৰচিত অদ্ভূত ৰামায়ণৰ লগত একেবাৰে মিল নাই। সংস্কৃত অদ্ভূত ৰামায়ণত সীতাই শতস্কন্ধ ৰাৱণ বধ কৰাৰ কাহিনী আছে কিন্তু অসমীয়া কবিয়ে পাতাল প্রৱেশৰ পিছত সীতা কি অৱস্থাত পর্যবসিত হ'ল, তাৰ কাল্পনিক ছবি নিজস্ব দৃষ্টিভংগীৰে ৰূপায়ণ কৰিবলৈ প্রয়াসৰ কৰাৰ ফলতেই সৃষ্টি হৈছে অদ্ভূত আৰু বিস্ময়াবহ বিৱৰণ সম্বলিত অদ্ভূত ৰামায়ণ।

ৰঘুনাথ মহন্তৰ তৃতীয়খন গ্ৰন্থ কথা ৰামায়ণ। এইখন কবিৰ শেষ বয়সৰ ৰচনা বুলি সকলো সাহিত্যৰ ইতিহাসকাৰেই মানি লৈছে। গ্ৰন্থখনি লিখাত মনোনিবেশ কৰি থাকোঁতে আকস্মিকভাৱে মহন্তৰ মৃত্যু হোৱাত কাব্যখন সম্পূৰ্ণ নহ'ল। সেয়ে এতিয়ালৈকে তেওঁ লিখা মাত্ৰ চাৰিটা কাণ্ডহে উদ্ধাৰ হৈছে। গদ্যত ৰচিত এই গ্ৰন্থখনিৰ বৰ্ণনাৰ সংযম আৰু গাম্ভীৰ্য, ভক্তি ভাবৰ গাঢ়তা আৰু সৰস গদ্যভঙ্গীৰ বাবেই অসমীয়া গদ্য সাহিত্যত এক সুকীয়া স্থান লাভ কৰি আহিছে। ৰঘুনাথ মহন্তৰ কথা ৰামায়ণে অসমীয়া সাহিত্যৰ উপৰি সমগ্ৰ উত্তৰ ভাৰতীয় কথাত লিখা সাহিত্যৰাজিৰ মাজত এক বিশিষ্ট আসন লাভ কৰি আছে।

W অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ : হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে ৰঘুনাথ মহন্তৰ প্ৰথম কাব্য পুথি শত্ৰুঞ্জয় কেতিয়া ৰচনা কৰা বুলি কৈছে? এই কথা তেওঁ ক'ত উল্লেখ কৰি গৈছে?

.....

প্ৰশ্ন নং ২ : সংস্কৃত অদ্ভূত ৰামায়ণ আৰু অসমীয়া অদ্ভূত ৰামায়ণৰ কথাবস্তুৰ মিল আছেনে?

.....

৫.৩.১ ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰীতি

ভট্টদেৱৰ অব্যৱহৃত পৰৱৰ্তী কালত গদ্যত সাহিত্য ৰচনা কৰাৰ পৰম্পৰা ধাৰাবাহিক ৰূপত প্ৰবাহিত হ'বলৈ ধৰে। তদানীন্তন সময়ত ৰচনা কৰা ভক্তি ৰত্নাকৰ কথা, সাত্ত্বততন্ত্ৰ, পদ্মপুৰাণ কথা, কথা ঘোষা আদি ইয়াৰ প্ৰকৃষ্ট উদাহৰণ। এই সময়ছোৱাতে ৰঘুনাথ মহন্তই কথা ৰামায়ণখন ৰচনা কৰে। তেওঁ গ্ৰন্থখনৰ আদিকাণ্ডত নিজেই উল্লেখ কৰি গৈছে যে এইখন বাল্মীকি ৰামায়ণৰ সংক্ষিপ্ত গদ্যৰূপহে।

ৰঘুনাথ মহন্তই কথা ৰামায়ণখনি অৰণ্যকাণ্ডলৈকেহে অনুবাদ কৰিছিল। অৰণ্যকাণ্ডৰ ষষ্ঠ অধ্যায়ৰ শেষত এনেদৰে আছে – 'শ্ৰী ৰামায়ণৰ অৰণ্যকাণ্ড কথায়াং ৰঘুনাথ কৃতায়াং ষষ্ঠোঽধ্যায়ঃ।" ইয়াৰ পৰৱৰ্তী কিস্কিন্ধ্যাকাণ্ডটোত 'শিষ্ট' নামৰ পণ্ডিতজনৰ ভনিতা আছে। এই কাণ্ডটোৰ প্ৰথম অধ্যায়ত আছে– "শ্ৰী ৰামায়ণ-কথায়াং শিষ্ট-বিৰচিতায়াং প্ৰথমোধ্যায়ঃ।" ঠিক সেইদৰে এই কাণ্ডৰ চতুৰ্থ অধ্যায়টো 'শিষ্ট'ৰ ভনিতা আছে। সেয়ে সাহিত্যৰ ইতিহাসকাৰসকলে ঠাৱৰ কৰিছে ৰঘুনাথ মহন্তই এই গ্ৰন্থখন সম্পূৰ্ণ কৰিব নোৱাৰিলে। এই ক্ষেত্ৰত সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই সম্পাদনা কৰি প্ৰকাশ কৰা কথা ৰামায়ণৰ পাতনিত উল্লেখ কৰা এযাৰ মন্তব্য উল্লেখযোগ্য – "ৰঘুনাথৰে বিশেষণৰূপে 'শিষ্ট' শব্দৰ প্ৰয়োগ হৈছে বুলি ধৰি ল'ব নোৱাৰি; কিয়নো, কিষ্কিন্ধ্যা কাণ্ডৰ ভাষাৰ লগত আগৰ তিনিটা কাণ্ডৰ ভাষাৰ সাদৃশ্য বৰ কম। কিষ্কিন্ধ্যা কাণ্ডৰ ৰচনাৰীতি বেছি ঘৰুৱা আৰু ব্ৰজবুলি প্ৰভাৱহীন; আনকি মূল পুথিত কিষ্কন্ধ্যা কাণ্ডৰ হস্তাক্ষৰো বেলেগ। গতিকে ৰঘুনাথ আৰু শিষ্ট যে একেজন মানুহ নহয়; ই ধুৰুপ।"

কথা ৰামায়ণৰ অযোধ্যাকাণ্ডৰ শেষত – "সমাপ্তোয়ং কাণ্ডংশকে ১৭০৩।।" বুলি উল্লেখ আছে বুলি ইতিপূর্বে উল্লেখ কৰা হৈছে আৰু তাৰ অধাৰতেই মন্তব্য কৰা হৈছে যে এই গ্রন্থখনৰ ৰচনাৰ শেষ সময়সীমা ১৭০৩ শক, অর্থাৎ ১৭৮১ চন বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। মন কৰিবলগীয়া যে মূল ৰামায়ণৰ প্রধান আৰু বিশেষ ঘটনাবোৰৰ চমু বিৱৰণহে এই পুথিখনৰ মাজত অন্তর্ভুক্ত হৈছে। ৰঘুনাথ মহন্তই এই পুথিখন বাল্মীকি ৰামায়ণৰ সংক্ষিপ্ত গদ্যৰূপহে বুলি উল্লেখ কৰি গৈছে যদিও তেওঁ মাধৱ কন্দলি তথা গুৰু দুজনা, অনন্ত কন্দলিৰ ৰামকথাতহে বিশেষভাৱে দৃষ্টিপাত কৰা পৰিলক্ষিত হয়। তেওঁৰ ভাষাৰে— "শ্রীৰামদেৱৰ চৰিত্র কথা মহা মহা কবিসবে কোটি কোটি গ্রন্থৰে নিবন্ধন কৰিৰো অন্ত নপাৰে। হেন চৰিত্রক আমি ক্ষুদ্রবুদ্ধি কেমনে কহিবো। গংগাজলে ক্ষুদ্র বৃষ্টিজল হয়ঃ সে সংগাজলক কোনো জনে কি বাচি আচে।" অৱশ্যে মহন্তৰ ৰচনাত বহু ক্ষেত্রত মূল ৰামায়ণৰ লগত পার্থক্য ৰক্ষিত হৈছে।

ৰঘুনাথ মহন্তৰ কথা ৰামায়ণৰ ভাষা পূর্বৰ পুথি-পাজিৰ আধাৰতেই গঢ় লৈ উঠিছে যদিও ভট্টদেৱৰ গদ্যৰ দৰে সংস্কৃত টীকা-ভাষ্যৰ প্রভাৱৰ পৰা প্রায় মুক্ত। অৱশ্যে ৰচনাভংগীত ভট্টদেৱৰ প্রভাৱ আছে, কিন্তু এই গদ্য কাব্যিক লয় যুক্ত নহয়। কথাগীতাৰ বাক্যবিন্যাস পদ্ধতি, বৈয়াকৰণিক বৈশিষ্ট্য, তৎসম শব্দৰ প্রয়োগ আদি গদ্যৰীতিৰ সৈতে ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰীতিৰ সংগতি আছে। যেনে–

এই কথা ধৃতৰাষ্ট্রৰ প্রতি সঞ্জয় কহন্তঃ এহি বুলি ভগৱন্তে অর্জুনক প্রতি ঈশ্বৰ ৰূপ দেখাইলা। জ্ম।। যাত অনেক মুখ নেত্র, নানাবিধ দিব্য অলংকাৰ, অদ্ভুত অনেক আয়ুধ, অনেক আর্য্যে দর্শন আছে। দিব্য পুষ্প পৰিধান কৰিছা, দিব্য গন্ধ-চন্দন যাত আছে, যিসকল আর্য্যে প্রায় প্রকাশময়, অপৰিচ্ছিন্ন, সর্ব্বতোমুখ, বিশ্বৰূপ দীপ্তিৰ নিৰূপম কহন্ত। [কথাগীতা]

কথা ৰামায়ণৰগদ্যশৈলীৰ উদাহৰণ—

নাৰদে কহন্তঃ জানা বাল্মীকি, ৰামৰ অভিষেক সুনি জেখন নগৰত মহা মহোৎসৱ, সোহি সময়ে কৈকেয়ীৰ দাসী কুব্জা নামত মন্থৰা নগৰত আনন্দ বধাই দেখি জিজ্ঞাসা কৰি ৰামৰ অভিষেক সুনি মহা মন-কষ্টে মহাদই কৈকেয়ীত কহিল।

অৱশ্যে, "গদ্যৰ ঠাচ ভট্টদেৱৰ গদ্যঠাচৰ অনুৰূপ, কিন্তু ভট্টদেৱতকৈ কিছু সৰল" বুলিও সত্যেন্দ্রনাথ শর্মাই অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্তত মত পোষণ কৰিছে। প্রসংগক্রমে উল্লেখ কৰি যাব পাৰি যে এয়া কথোপকথন শৈলীৰ সার্থক প্রয়োগ। চুটি চুটি বাক্যৰ প্রয়োগেৰে এনে গদ্যক নাটকীয় ৰূপ প্রদান কৰাৰ প্রয়াস কৰা হৈছে। কথা ৰামায়ণত শংকৰদেৱ বিৰচিত ৰামবিজয় নাটৰ প্রভাৱ প্রবলভাৱে অনুভূত হয়। বিশেষকৈ অযোধ্যাকাণ্ডত। উদাহৰণস্বৰূপে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

দশৰথে ঋষিক অসন দিয়া পাদ্য অর্ঘে পূজা কৰিলা; কৰযোৰে বোলন্ত, হে ঋষিবৰ তোমাৰ পদ পংকজে আজ অযোধ্য পূত ভৈল। তোহাৰ দৰশনে আমাৰ জন্ম সার্থক ভৈল। আজু যে আজ্ঞা হয় হামু সত্যে সত্যে কৰব। (কথা ৰামায়ণ)

একেখিনি কথা ৰামবিজয় নাটত উল্লেখ আছিল এনেদৰে—

দশৰথ— হে মুণিৰাজ তোহাৰি পদ পৰশে হামাৰ অযোধ্যাপুৰ পবিত্র ভেল। তব দৰশনে হামাৰ জনম সাখল ভেল। মুনিন্দ্র কোন প্রয়োজন সাধো হামাক আজ্ঞা কৰহ। (সভামধ্যে অংগীকাৰ কয়ে বোলল) আগু যে দান মাগহ তোমাকে সত্যে সত্যে দেৱবো।

ঠিক সেইদৰে মাধৱদেৱে অনুবাদ কৰা ৰামায়ণৰ আদিকাণ্ডত উল্লেখ থকা "ৰূপে কোটি কন্দর্পৰো দর্প কৰে চূৰ" আদি বাক্যাংশৰ সমধর্মী প্রয়োগ দেখা যায় কথা ৰামায়ণত, যথা— "ৰূপে কোচি কন্দপ্পর্ব দপ্পৰ্ হৰিচে"। অনন্ত কন্দলিয়ে ৰচনা কৰা ৰামায়ণৰ লগতো কথা ৰামায়ণৰ গদ্যৰ মিল পৰিলক্ষিত হয়। উদাহৰণস্বৰূপে উল্লেখ কৰা হ'ল—

ধিক ধিক ৰূপ তোৰ জীৱন যৌৱন।
সতিনীৰ দাসী তঞি কিসৰ ভাজন। [অনন্ত কন্দলিৰ ৰামায়ণ]

একেখিনি কথা কথা ৰামায়ণত উল্লেখ আছে এনেদৰে— "হে দুর্ভগা তোৰ ধিক ৰূপ যৌৱনঃ সতিনীৰ চেৰিতো অধিক ভৈল।"

এই আলোচনাৰ পৰাই আমি ধাৰণা কৰিব পাৰিলোঁ যে ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰীতিত পূর্বৱর্তী কবিকূলৰ প্রভাৱ অপৰিসীম। এই প্রসংগত আৰু উল্লেখ কৰি যাব পাৰি যে কথা ৰামায়ণত পূর্বকবিসকলে চিত্রিত কৰা নায়ক-নায়িকা আদিৰ ৰূপৰ বর্ণনাৰ অনুৰূপ প্রয়োগ ঘটিছে। উদাহৰণস্বৰূপে ৰাম-লক্ষ্মণৰ বর্ণনা কৰিবলৈ গৈ ৰঘুনাথ মহন্তই লিখা— "প্রথম কৈশোৰ বয়সঃ দুর্বাদল শ্যামতনুঃ পদতল ৰাতুল ৰাজিৱ লোচন; পংকজদল পাদপদ্ম দুখানি... ...মত্ত গজেন্দ্র গমনঃ গম্ভিৰ ধ্বনিঃ মহাপুৰুষ লক্ষণ যুক্ত।"— এয়া পূর্বৱর্তী কবিসকলৰ বর্ণনাৰ অনুৰূপ। আনকি ৰঘুনাথ মহন্তই প্রতিটো অধ্যায়ৰ শেষত বৈষ্ণৱ কবিকূলৰ দৰে ভগৱন্তৰ শ্রীচৰণত নিজকে সমর্পণ কৰিবলৈকো মনত পেলাই দিছে— "হে লোকসৱ, দেখু দেখু শ্রীৰামদেৱৰ মাতৃ কৌশল্যা হেন শান্তীৰো পুত্র-বিয়োগ-দুখ মিলিল। আৰ সামান্যৰ কি কহবো। হেন জানি এসৱ পুত্র-মিত্রাদিত মমতা ছাড়ি উচ্ছ কৰি হৰি বোল হৰি।।"

এনেবোৰ কাৰণতেই হয়তো মহেশ্বৰ নেওগে "প্রতিটো অধ্যায়ৰ শেষত ভক্তিৰ আঁচুফুল গাঁথি দিয়া হৈছে।" বুলি মন্তব্য কৰাৰ লগতে ৰঘুনাথ মহন্তই "বৈষ্ণৱ গদ্যৰ ষোড়শ শতিকাৰ ঐতিহ্যৰ পুনৰুত্থান কৰিবৰ প্রয়াস কৰিছিল" বুলি মত পোষণ কৰিছে। তলত ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰ আন কেইটামান উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা হ'ল—

১) ৰঘুনাথ মহন্তই ৰচনা কৰা বুলি ঠাৱৰ কৰা কাণ্ড কেইটাত ব্রজাৱলী শব্দৰূপৰ লগতে ক্রিয়াৰূপৰ সঘন প্রয়োগ পৰিলক্ষিত হয়। যেনে— ৰাৱণৰ বাণী শুনি দেৱী ভয়ে কোপে কম্পিত হুয়া বোলন্ত– অহে ৰাক্ষস বর্বৰ, ...সূচীৰ নয়ন ঝান্তিতে চাৱ। [আদিকাণ্ড]।

২) উপমা, অনুপ্রাসৰ প্রয়োগ প্রচুৰ, যেনে— জৈচে গগন মধ্যে পূর্ণিমাক চান্দ, নব তৰুণি পদ্মিনি জনকনন্দিনি। এই প্রয়োগো পূর্বৱর্তী কবিকূলৰ অনুৱর্তী।

৩) দুই-এক আৰবী-ফার্চী শব্দৰ প্রয়োগো পৰিলক্ষিত হয়— হুকুম, নফৰ, চাকৰ ইত্যাদি।

৪) বাক্য চুটি চুটি, গুৰু-গম্ভীৰ আৰু প্রবাহশীল, প্রত্যক্ষ উক্তিৰ ব্যৱহাৰ তথা সমাস বহুল গদ্য প্রয়োগ পৰিলক্ষিত হয়। সেয়ে কথা ৰামায়ণৰ ভাষা নিমজ, কোমল আৰু সৰলতা গুণেৰে সমৃদ্ধ।

৫) ৰঘুনাথ মহন্তৰ অনুবাদ ভাৱানুবাদ, আক্ষৰিক নহয়। কথা ৰামায়ণত তেওঁৰ অনুবাদৰ দক্ষতা আৰু মৌলিকতা প্রতিফলিত হৈছে। অনুবাদত মহন্তই সাধুভাষা আৰু কথ্য ভাষাত সংমিশ্রণ কৰি এক নতুন ভাষাৰীতি সৃষ্টি কৰিছে। যেনে— "কৈকেয়ী বোলন্তঃ পূর্ব্বে মোক বৰ দুই দিতে তুমি সত্য কৰিছা। এখন সোহি বৰ দুই দিয়া। ৰামক ৰাজ্য নেদি ভৰতক ৰাজ্যভাৰ দিবা। আৰু বৰে ৰামক, ভাতৃ-ভার্য্যা সমে চৈধ্যয় বর্ষক লাগি বনে খেদিবা। তেবে মোৰ প্রীতি হৱে।"

৬) সংস্কৃতিয়া বাক্য-ৰীতিৰ প্ৰয়োগ মাজে মাজে পৰিলক্ষিত হয়। যেনে— "হে প্ৰভু ৰাম তুমি পূৰ্ণকাম, সৰ্ব্বেশ্বৰ, সৰ্ব্বজ্ঞ, সৰ্ব্বকাৰণ, সৰ্ব্বকৰ্ত্তা, সৰ্ব্বনিয়ামক, সৰ্ব্বস্বৰূপ, অজ, অকৰ্ত্তা, নিগুৰ্ণঃ"

৭) তৎসম শব্দৰ প্ৰাচুৰ্যৰে তেওঁ গদ্যৰীতি সমৃদ্ধ। অৱশ্যে অৰ্ধ-তৎসম, তৎভৱ, দেশজ শব্দৰো প্ৰয়োগ আছে। যেনে—

তৎসমঃ তপ, অমৃত, শৃগাল
অৰ্ধ-তৎসমঃ মুকুতি, ৰতন, পৰশ
তৎভৱঃ তোৰ, ঠামে, পয়ান
দেশজঃ টেণ্টন, ঢোল

৮) 'ক্ষ'-ৰ ঠাইত 'খ্যা'-ৰ (শিখ্যা), 'শ'-ৰ ঠাইত 'স' (আদেস, পসিলা), 'য'-ৰ ঠাইত 'জ' (জি, জেতেক), স্ত্ৰী-প্ৰত্যয়ৰ 'ঈ'-ৰ ঠাইত 'ই' (গোসানি, ৰাক্ষসি, সিংহিনি); ৰেফ যুক্ত বৰ্ণৰ দ্বিত্ব ৰূপ (সৰ্ব্ব, সপ্পৰ্), ব্ৰজাৱলীৰ সৰ্বনামৰ (তোৰাসৱক, কাহু) ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়।

৯) সন্ধিৰ ব্যৱহাৰত সংস্কৃত ব্যাক�ৰণ মানি চলিছে, যেনে— চতুৰ্থোধ্যায়। ঠিক সেইদৰে সংস্কৃত ব্যাকৰণৰ নিয়মসিদ্ধ প্ৰচুৰ সমাসবদ্ধ পদৰ ব্যৱহাৰো বিৰল নহয়— পূৰ্ণচন্দ্ৰবদন, চুম্বিত মধুকৰ ইত্যাদি।

ৰঘুনাথ মহন্তই ভকতীয়া গদ্য ঠাঁচ আৰু ভট্টদেৱৰ গদ্যৰ মধ্যৱৰ্তী পন্থা অৱলম্বন কৰি নিজস্ব গদ্যৰীতি তৈয়াৰ কৰিছে যদিও বুৰঞ্জী আৰু চৰিতপুথিৰ গদ্যৰ সৈতে সামান্যভাৱে সাদৃশ্য অনুভৱ কৰা যায় বুলি নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মাই মন্তব্য আগ বঢ়াইছে। অৱশ্যে মন কৰিবলগীয়া যে সম্প্ৰতি প্ৰচলিত আধুনিক অসমীয়া গদ্যৰ লগত ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰবহু পাৰ্থক্য বিদ্যমান। সেই বাবে সাহিত্যৰ ইতিহাসকাৰসকলে বৰ্তমানৰ অসমীয়া গদ্য ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰ বিকশিত ৰূপ নহয় বুলিও মত পোষণ কৰে। সেয়ে "কথা ৰামায়ণ শংকৰদেৱ আৰু তেখেতৰ সমসাময়িক কবি সাহিত্যিকসকলৰ ৰচনাতকৈ অন্ততঃ দুশ বছৰৰ পাছত ৰচিত হ'লেও, বৈয়াকৰণিক নতুন বৈশিষ্ট্য বা প্ৰয়োগ দেখা নাযায়। বৈষ্ণৱ যুগৰ গদ্যত প্ৰয়োগ হোৱা বৈয়াকৰণিক প্ৰয়োগৰ লগত কথা ৰামায়ণৰ ব্যাকৰণ গঢ়ৰ বিশেষ ব্যৱধান নাই।" বুলি সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই সম্পাদনা কৰা এই গ্ৰন্থখনৰ পাতনিত উল্লেখ কৰি গৈছে। অৱশ্যে, ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰা কিছু বৈশিষ্ট্যৰ বাবেই অসমীয়া কথা সাহিত্যৰ ইতিহাসত ৰঘুনাথ মহন্তৰ কথা ৰামায়ণৰ স্থান পৃথক আৰু তেওঁৰ গদ্যৰীতি তেওঁতেই সীমিত।

৫.৪ অসমীয়া গদ্য সাহিত্যত ৰঘুনাথ মহন্তৰ স্থান

অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ বিকাশৰ ইতিহাসত ৰঘুনাথ মহন্তৰ স্থান অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ। ভট্টদেৱৰ পিছত অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ ধাৰাবাহিক বিকাশত তেওঁ এক উল্লেখযোগ্য ভূমিকা পালন কৰিছিল। তেওঁৰ 'কথা ৰামায়ণ' অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ ইতিহাসত এক উল্লেখযোগ্য মাইলৰ খুঁটি হিচাপে স্বীকৃত।

ভট্টদেৱে অসমীয়া গদ্যৰ ভেটি স্থাপন কৰিছিল যদিও সেই গদ্য আছিল সংস্কৃত ভাষ্যধৰ্মী আৰু কিছু পৰিমাণে জটিল। ৰঘুনাথ মহন্তই সেই ধাৰাক অধিক সৰল, প্ৰাঞ্জল আৰু জনমুখী ৰূপ প্ৰদান কৰে। এইদিশৰ পৰা তেওঁ ভট্টদেৱ আৰু পৰৱৰ্তী গদ্যসাহিত্যৰ মাজৰ এক সংযোগসূত্ৰ স্বৰূপ।

মহন্তৰ 'কথা ৰামায়ণ' অসমীয়া ভাষাত ৰামকথাৰ গদ্যৰূপ দিয়া অন্যতম উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ। তেওঁ বাল্মীকি ৰামায়ণ, মাধৱ কন্দলি, অনন্ত কন্দলি আৰু শংকৰদেৱৰ ৰচনাৰ প্ৰভাৱ গ্ৰহণ কৰি এক

নতুন গদ্যশৈলীত ৰামকথা উপস্থাপন কৰিছিল। ইয়াৰ জৰিয়তে অসমীয়া সমাজত ৰামায়ণৰ কাহিনী অধিক সহজভাৱে প্ৰচাৰ লাভ কৰে।

তেওঁ বৈষ্ণৱ যুগৰ গদ্য পৰম্পৰাক পুনৰ জীৱন্ত কৰি তুলিবলৈ সচেষ্ট হৈছিল। মহেশ্বৰ নেওগৰ মতে, ৰঘুনাথ মহন্তই বৈষ্ণৱ গদ্যৰ ষোড়শ শতিকাৰ ঐতিহ্য পুনৰুত্থানৰ প্ৰয়াস কৰিছিল। প্ৰতিটো অধ্যায়ৰ শেষত ভক্তিমূলক উপদেশ সংযোজনৰ মাধ্যমেও এই বৈষ্ণৱ মনোভাৱ স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ পাইছে।

ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যত পূৰ্বৱৰ্তী কবিসকলৰ প্ৰভাৱ থাকিলেও তেওঁ কেৱল অনুসৰণকাৰী নহয়। তেওঁ ভকতীয়া গদ্যৰ ঠাচ, ভট্টদেৱৰ গদ্যৰীতি আৰু সাধাৰণ কথ্যভাষাৰ সমন্বয়ে এক স্বকীয় ভাষাশৈলীৰ সৃষ্টি কৰিছিল। এই গদ্যৰীতি তেওঁৰ নিজস্ব আৰু পৰৱৰ্তী সাহিত্যত ইয়াৰ সম্পূৰ্ণ অনুসৰণ দেখা নাযায়।

নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মাৰ মতে, তেওঁৰ গদ্যত বুৰঞ্জী আৰু চৰিতপুথিৰ গদ্যৰ লগতো কিছু সাদৃশ্য অনুভৱ কৰা যায়। ইয়াৰ ফলত অসমীয়া গদ্যৰ বিভিন্ন ধাৰাৰ মাজত এক সমন্বয়মূলক ভূমিকা পালন কৰা গদ্যকাৰ হিচাপে তেওঁ বিশেষ গুৰুত্ব লাভ কৰিছে।

যদিও বৰ্তমানৰ আধুনিক অসমীয়া গদ্য ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰ প্ৰত্যক্ষ বিকশিত ৰূপ নহয়, তথাপিও অসমীয়া গদ্যৰ ঐতিহাসিক বিকাশধাৰাত তেওঁৰ অৱদান অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। তেওঁৰ গদ্যত নতুন ব্যাকৰণিক বৈশিষ্ট্য বিশেষ দেখা নাযায় যদিও ভাষাৰ সৰলীকৰণ, নাটকীয় উপস্থাপন আৰু ভাৱানুবাদধৰ্মী কৌশলে অসমীয়া গদ্যক নতুন দিশ প্ৰদান কৰিছিল।

সাহিত্যৰ ইতিহাসত ৰঘুনাথ মহন্তক অসমীয়া কথাসাহিত্যৰ এক উল্লেখযোগ্য গদ্যকাৰ হিচাপে গণ্য কৰা হয়। 'কথা ৰামায়ণ'ৰ জৰিয়তে তেওঁ অসমীয়া গদ্য সাহিত্যক সমৃদ্ধ কৰাৰ লগতে বৈষ্ণৱ যুগৰ সাহিত্যিক ঐতিহ্য সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছিল। সেইবাবেই অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ ইতিহাসত তেওঁৰ স্থান স্বতন্ত্ৰ, সন্মানজনক আৰু স্মৰণীয়।

W অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৩ : ৰঘুনাথ মহন্তৰ আন এটা নাম 'শিষ্ট' – কথাযাৰ শুদ্ধ নে অশুদ্ধ।

.....

.....

প্ৰশ্ন নং ৪ : ৰঘুনাথ মহন্তই প্ৰতিটো অধ্যায়ৰ শেষত বৈষ্ণৱ কবিকূলৰ দৰে ভগৱন্তৰ শ্ৰীচৰণত নিজকে সমৰ্পণ কৰিবলৈকো মনত পেলাই দিয়াৰ বাবে মহেশ্বৰ নেওগে কি মন্তব্য আগ বঢ়াইছিল? [৪৫ টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক]

.....

.....

2 ৫.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- ৰঘুনাথ মহন্ত অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্যৰ অন্যতম বিশিষ্ট সাহিত্যিক আছিল। তেওঁ শংকৰদেৱৰ শিষ্য সতানন্দ বৰভকতৰ বংশধৰ আছিল আৰু পিতৃৰ নাম আছিল কৃষ্ণনাথ মহন্ত।
- ৰঘুনাথ মহন্ত এগৰাকী কবি, গদ্যকাৰ, পণ্ডিত আৰু একনিষ্ঠ বৈষ্ণৱ ভক্ত আছিল। তেওঁৰ সাহিত্যত ৰামৰ শ্রেষ্ঠত্ব আৰু ভক্তিভাৱৰ প্রকাশ স্পষ্টভাৱে দেখা যায়। ৰঘুনাথ মহন্তই শত্রুঞ্জয়, অদ্ভুত ৰামায়ণ আৰু কথা ৰামায়ণ— এই তিনিখন গ্রন্থ ৰচনা কৰিছিল।
- শত্রুঞ্জয় তেওঁৰ প্রথম কাব্য আৰু অদ্ভুত ৰামায়ণ তেওঁৰ দ্বিতীয় কাব্যগ্রন্থ। কথা ৰামায়ণ তেওঁৰ শেষ বয়সৰ ৰচনা আৰু অসম্পূর্ণ অৱস্থাতেই ৰৈ যায়। কথা ৰামায়ণ গদ্যত ৰচিত আৰু অসমীয়া গদ্য সাহিত্যত ইয়াৰ এক বিশেষ স্থান আছে। ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যত ভট্টদেৱৰ গদ্যৰ প্রভাৱ থাকিলেও তেওঁৰ ভাষা তুলনামূলকভাৱে সৰল আৰু প্রবাহশীল।
- তেওঁৰ গদ্যত ব্রজাৱলী, তৎসম, তৎভৱ, দেশজ আৰু আৰবী-ফার্চী শব্দৰ সংমিশ্রণ দেখা যায়। চুটি বাক্য, প্রত্যক্ষ উক্তি, উপমা, অনুপ্রাস আৰু ভক্তিমূলক মন্তব্য তেওঁৰ গদ্যৰ উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য।
- কথা ৰামায়ণত তেওঁ সাধুভাষা আৰু কথ্যভাষাৰ সমন্বয়ে এক স্বকীয় গদ্যৰীতি সৃষ্টি কৰিছিল। অসমীয়া কথা সাহিত্যৰ ইতিহাসত ৰঘুনাথ মহন্তৰ স্থান স্বতন্ত্র আৰু বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য।

৫.৬ অধিক জানিবলৈ

কটকী, প্রফুল্ল (১৯৮৮); *ক্রমবিকাশত অসমীয়া কথা শৈলী*; গুৱাহাটীঃ বীণা লাইব্রেৰী।

নেওগ, মহেশ্বৰ (২০০০); *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা*; গুৱাহাটীঃ চন্দ্র প্রকাশ।

নাথ, প্রফুল্ল কুমাৰ (২০১৪); *অসমীয়া কথা সাহিত্যঃ পৰম্পৰা আৰু পৰিৱর্তন*; গুৱাহাটীঃ বান্ধৱ।

নাথ, প্রফুল্ল কুমাৰ (২০১২); *অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ পৰিচয়*; নগাঁওঃ ক্রান্তিকাল প্রকাশন।

নাথ, প্রফুল্ল কুমাৰ (২০০৮); *পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাস*; গুৱাহাটীঃ বুকলেণ্ড।

ফুকন পাটগিৰি, দীপ্তি (১৯৯৭); *মধ্যযুগৰ অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ ৰেঙণি*; গুৱাহাটীঃ বনলতা।

বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ (১৯৯৭); *অসমীয়া কথা সাহিত্য*; নলবাৰীঃ জার্ণাল এম্পৰিয়াম।

বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ (সম্পা.) (১৯৭২); *ৰঘুনাথ মহন্ত বিৰচিত অদ্ভুত ৰামায়ণ*; গুৱাহাটীঃ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়।

বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ (সম্পা.) (১৯৭২); *ৰঘুনাথ মহন্ত বিৰচিত শত্রুঞ্জয়*; গুৱাহাটীঃ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়।

মহন্ত, কেশদা (১৯৮৪); *অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্য* (১ম খণ্ড); যোৰহাট।

শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৯); *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত*; গুৱাহাটীঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (সম্পা.) (১৯৫৮); *কথা ৰামায়ণ*; কলিকতা।

শর্মা, হেমন্ত কুমাৰ (২০০৭); *অসমীয়া সাহিত্যত দৃষ্টিপাত*; গুৱাহাটীঃ বীণা লাইব্রেৰী।

শর্মা, দূর্গেশ্বৰ (১৯৯৪) (অপ্রকাশিত গৱেষণা গ্রন্থ); *ৰঘুনাথ মহন্ত আৰু তেওঁৰ ৰচনাৱলী অধ্যয়ন*; গুৱাহাটীঃ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়।

শর্মা, দলৈ হৰিনাথ (১৯৯২); *অসমীয়া গদ্য-সাহিত্যৰ গতিপথ*; নলবাৰীঃ পদ্মপ্রিয়া লাইব্রেৰী।

K ৫.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ : হেমচন্দ্র গোস্বামীয়ে ৰঘুনাথ মহন্তৰ প্রথম কাব্য পুথি শত্রুঞ্জয় ৰচনাৰ সময় ১৬৬৮ শক অর্থাৎ ১৭৩৬ চন বুলি অসমীয়া পুথিৰ বিৱৰণাত্মক তালিকা নামৰ গ্রন্থত উল্লেখ কৰি গৈছে।

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ : নাই।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ : অশুদ্ধ।

৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ : ৰঘুনাথ মহন্তই প্রতিটো অধ্যায়ৰ শেষত বৈষ্ণৱ কবিকূলৰ দৰে ভগৱন্তৰ শ্রীচৰণত নিজকে সমর্পণ কৰিবলৈকো মনত পেলাই দিয়াৰ বাবে মহেশ্বৰ নেওগে "প্রতিটো অধ্যায়ৰ শেষত ভক্তিৰ আঁচুফুল গাঁথি দিয়া হৈছে" বুলি কৈ তেওঁ "বৈষ্ণৱ গদ্যৰ ষোড়শ শতিকাৰ ঐতিহ্যৰ পুনৰুত্থান কৰিবৰ প্রয়াস কৰিছিল" বুলি মত পোষণ কৰিছিল।

M ৫.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

ক) বস্তুধর্মী প্রশ্ন

প্রশ্ন ১ : তলত দিয়া প্রসমূহৰ উত্তৰ লিখক

ক) ৰঘুনাথ মহন্ত কাৰ সপ্তম পুৰুষ আছিল?

খ) ৰঘুনাথ মহন্তৰ পিতৃৰ নাম কি আছিল?

গ) ৰঘুনাথ মহন্তৰ প্রথম কাব্যগ্রন্থখন কি?

ঘ) ৰঘুনাথ মহন্তৰ কোনখন গ্রন্থ গদ্যত ৰচিত?

ঙ) 'কথা ৰামায়ণ' কোন কাণ্ডলৈকে ৰঘুনাথ মহন্তই অনুবাদ কৰিছিল?

খ) চুটি প্রশ্ন (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ : ৰঘুনাথ মহন্তৰ বংশ পৰিচয় চমুকৈ লিখা।

প্রশ্ন ২ : ৰঘুনাথ মহন্তৰ তিনিখন গ্রন্থৰ নাম লিখা।

প্রশ্ন ৩ : 'অদ্ভূত ৰামায়ণ'ৰ কাহিনী সংস্কৃত 'অদ্ভূত ৰামায়ণ'ৰ পৰা কেনেদৰে পৃথক?

প্রশ্ন ৪ : 'কথা ৰামায়ণ' অসম্পূর্ণ হৈ থকাৰ কাৰণ কি?

প্রশ্ন ৫ : ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা।

গ) ৰচনাধর্মী প্রশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ : ৰঘুনাথ মহন্তৰ জীৱন আৰু সাহিত্যিক অৱদান আলোচনা কৰা।

প্রশ্ন ২ : ৰঘুনাথ মহন্তৰ 'শত্রুঞ্জয়' কাব্যৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

প্রশ্ন ৩ : 'অদ্ভূত ৰামায়ণ'ৰ বিষয়বস্তু আৰু বিশেষত্ব আলোচনা কৰা।

প্রশ্ন ৪: ৰঘুনাথ মহন্তৰ গদ্যৰীতিৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ বর্ণনা কৰা।

প্রশ্ন ৫: অসমীয়া গদ্য সাহিত্যত ৰঘুনাথ মহন্তৰ স্থান আৰু অৱদান আলোচনা কৰা।